

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Загальні аспекти інноваційного розвитку освітньої галузі в контексті міжнародного співробітництва України. General Aspects of Innovation Development of Education in the Context of International Cooperation of Ukraine», 20 – 21 квітня 2017 р., м. Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2017. – С. 83 – 87.

УДК 811'373.7:371.32

О. М. Кравчук, Г. С. Тараканова

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті проаналізовано особливості вивчення фразеології на уроках української та англійської мови, розглянуто основні методи навчання, визначено шляхи реалізації міжпредметних зв'язків на уроці англійської мови.

Ключові слова: фразеологія, ідіома, комунікативна ситуація.

Abstract. In given article special aspects of phraseology studying in Ukrainian and English lessons are analyzed, basic methods of phraseology studying are explored, the ways of the realization of interdisciplinary connections in English lesson are determined.

Key words: phraseology, idiom, communicative situation.

Однією з ознак високої мовної культури особистості є володіння фразеологічними скарбами рідної та іноземної мови. Учні, опановуючи фразеологію, учаться уважно ставитися до слова і його значення, збагачують активний запас фразеологізмів, розвивають навички користування ними в щоденному мовленні.

Проблему викладання фразеології досліджували Н. Гудима, І. Добровольська, І. Кравцова, Є. Новікова, О. Плющ, В. Ужченко та інші. Важливу роль у вивченні фразеології відіграють міжпредметні зв'язки. Методи та прийоми, спільні для вивчення фразеологізмів на уроках української та англійської мов, сприятимуть кращому сприйманню матеріалу та міцності знань. Тема дослідження актуальна, адже комплексність мовної освіти є запорукою стійких знань учнів.

Мета статті – дослідити особливості вивчення фразеологізмів на уроках української та англійської мови. Для досягнення цієї мети передбачається вирішення таких завдань: проаналізувати методи навчання фразеології на уроках української та англійської мови, визначити спільні з них, дослідити міжпредметні зв'язки в процесі вивчення фразеології обох мов.

О. Плющ пропонує систему тренувальних вправ і завдань, яку доцільно використовувати на уроках української мови, вивчаючи фразеологізми:

- тлумачення понять фразеології, класифікація фразеологізмів;
- вибіркова робота (знаходження фразеологізмів у текстах, вибіркові диктанти);
- пояснення змісту зворотів (переклад, робота зі словниками, наприклад: *прикусити язика* – замовкнути, *вставляти палиці в колеса* – перешкоджати, *пекти раків* – червоніти);
- добір фразеологізмів за аналогією та контрастом (синонімів: *вавилонське стовпотворіння*, *все догори дном* – безладдя; *ні риба ні м'ясо, ні пава ні тава* – людина, яка нічого з себе не представляє; антонімів: *набратися тіла* – *спастися з тіла*, *хоч лопатою гребти* – *кіт наплакав*, *тягнути лямку* – *скинути ярмо*);
- відтворення фразеологізмів або зміна компонентів (закінчення частин прислів'їв: *людей питай, ... (а свій розум май)*, *не брудни криниці, ... (бо схочеш водиці)*);
- складання словничків фразеологізмів за стрижневим словом (напр.: *язик* – *прикусити язика*, *вкоротити язика*, *гострий на язик*, *розв'язати язика*);
- розподіл фразеологізмів за смисловими (тематичними) групами (про працю: *Сізіфова праця*, *гнути спину*, *рвати жили*, *товктися як у ступі*);
- установлення джерел фразеологізмів (антична міфологія: *ахіллесова п'ята*, *яблуко розбрату*, *перейти рубікон*, *дамоклів меч*, *танталові муки*);
- закріплення вмінь використовувати фраземи в мовленні [1, с. 236].

Є. Новікова стверджує, що одним з основних завдань є зв'язок комунікативно-орієнтованого навчання іноземної мови як засобу

міжкультурного спілкування з інтенсивним використанням його як інструмента пізнання світової, національної культури та соціальних субкультур народів країн, мови яких вивчаються, і як засобу досягнення міжкультурного порозуміння [2, с. 102].

Вільне володіння іноземною мовою залежить від багатьох чинників, проте найважливішого значення набуває лексичний запас, обізнаність з культурою країни та мовленнєве багатство учня. Одним зі шляхів вирішення цього завдання є розширення активного словникового запасу школярів через ознайомлення їх з багатством лексичного складу, зокрема фразеологією англійської мови.

Сучасна англійська мова багата на стійкі сполучення слів та ідіоми, які широко використовуються в найрізноманітніших комунікативних ситуаціях. Природність мовлення залежить насамперед від того, наскільки доречно використовує мовець лексичні і фразеологічні одиниці. І. Добровольська відзначає, що для того, щоб сприймати мову як рідну, необхідне не тільки глибоке знання самої мови, а й безпомилкове чуття стилю фразеологізму. Тому навчання вживати в мовленні фразеологічні одиниці, що узагальнюють і типізують кожен окремий вияв суспільного та особистого життя в досвіді цілих поколінь, є прекрасним засобом для розширення продуктивного лексичного запасу учнів [3, с. 5].

Серед популярних методів навчання іноземної фразеології можна виокремити такі вправи:

- вибіркова робота (знайти й підкреслити ідіому в реченні);
- тлумачення фразеологічних одиниць, що включає пояснення змісту англійською мовою та переклад українською: *to give a hand – to help (допомогати)*, *an arm and a leg – very expensive (дуже дорого)*, *in a jam – in a difficult situation (у складній ситуації)*;
- заміна фразеологічних одиниць комбінаціями слів і навпаки;
- добір найбільш точного перекладу зі списку (*Another election! Could he stand a second time without showing **his true colours**?* – показати

своє справжнє обличчя; показати себе у справжньому світлі; скинути маску);

- складання власних висловлювань з використанням фразеологічних одиниць.

Методика навчання української і англійської фразеології має багато спільного. У процесі вивчення англійських фразеологізмів доцільно звертатися до знань учнів, отриманих на уроках української мови. Так, можна запропонувати учням дібрати до англійських ідіом відповідники з українських фразеологізмів (*like father like son* – яблуко від яблуні недалеко падає, *bite your tongue* – прикусити язика, *a little bird told me* – сорока на хвості принесла). Особливо цікавою є робота з пошуку відповідників прислів'їв, що вимагає глибоких знань учнів української народної творчості (*the devil is not so black as he is painted* – не такий чорт страшний, як його малюють; *there is no smoke without fire* – немає диму без вогню; *the early bird catches the worm* – хто рано встає, тому Бог дає; *a living dog is better than a dead lion* – краще синиця в руках, ніж журавель у небі.).

Ефективним на етапі узагальнення й систематизації знань є проведення інтегрованого уроку української й англійської мови, на якому учні отримають можливість застосувати знання з фразеології рідної і англійської мови.

Отже, навчання української й англійської фразеології має багато спільного, що дає можливість повною мірою реалізовувати міжпредметні зв'язки англійської мови з українською.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Плющ О. П. Робота над збагаченням мовлення школярів фразеологізмами на уроках української мови та літератури / О. П. Плющ // Таврійський вісник освіти. – 2014. – № 1(45). – Ч. I. – С. 235 – 238.

2. Новікова Є. С. Фразеологічні топоніми як засіб розвитку міжкультурної компетенції / Є. С. Новікова // Матеріали II Міжнародної конференції „Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ”. – Харків, 2012. – С. 102 – 103.

3. Добровольська І. А. Вивчення фразеологізмів на старшому ступені середньої школи як засіб розширення продуктивного лексичного запасу учнів / І. А. Добровольська // Іноземні мови. – 2001. – № 2. – С. 5 – 7.